

Sprawozdanie na posiedzenie Komisji Środowiska, Infrastruktury i Rolnictwa Rady Powiatu w Policach Nadleśnictwo Trzebież

**STAN ŚRODOWISKA LEŚNEGO
NA TERENIE POWIATU POLICE
w 2023 r.**

Zatwierdził:

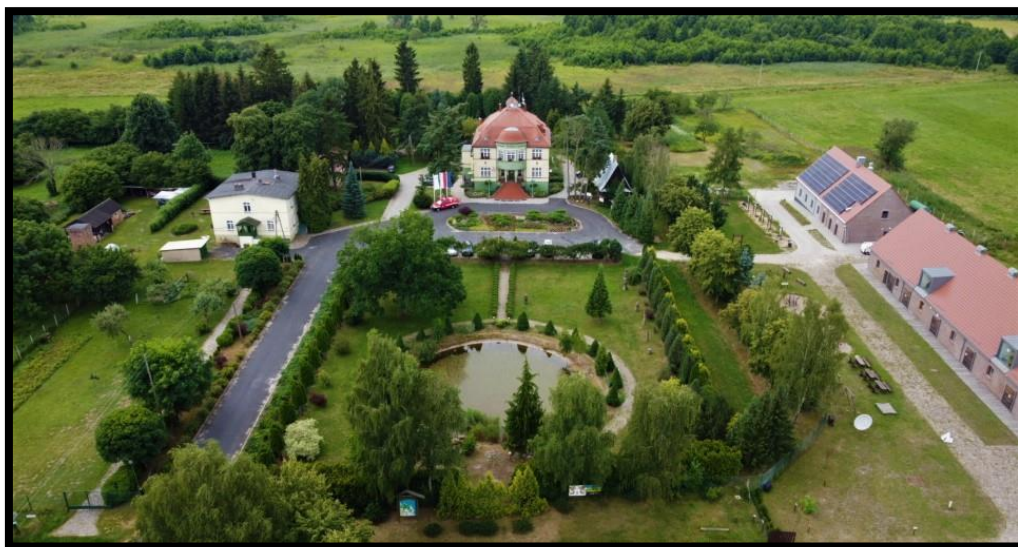
Sierpień, 2024 r.

INFORMACJE OGÓLNE O NADLEŚNICTWIE TRZEBIEŻ

Nadleśnictwo Trzebież w obecnych granicach utworzono w dniu 1.10.1970 roku. Powierzchnia Nadleśnictwa wynosi **24 907,49 ha**, w tym na terenie powiatu polickiego - **24 094,62 ha**.

Lasy zarządzane przez Nadleśnictwo Trzebież znajdują się na terenie gmin:

1. Nowe Warpno (Miasto) – 618,54 ha,
2. Nowe Warpno (Obszar Wiejski) – 7 445,22 ha,
3. Police Miasto – 50,07 ha,
4. Police (Obszar Wiejski) – 13 255,19 ha,
5. Dobra (Szczecińska) – 2 726,37 ha,
6. Miasto Szczecin – 812,10 ha.

Fot. 1. Widok na siedzibę Nadleśnictwa Trzebież

Nadleśnictwo prowadzi **trwale zrównoważoną gospodarkę leśną na podstawie przepisów ustawy o lasach, ustawy o ochronie przyrody i według planu urządzenia lasu** z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowie człowieka oraz równowagę przyrodniczą,
- ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- ochrony gleb,
- ochrony wód,
- produkcji drewna na zasadzie racjonalnej gospodarki oraz ubocznego użytkowania lasu (pozyskanie choinek i stoiszu).

Głównym dokumentem na podstawie którego Nadleśnictwo realizuje swoją działalność to Plan Urządzenia Lasu Zatwierdzany przez ministra właściwego ds. środowiska na wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, aktualnie obowiązujący na lata 2017-2026.

Plan zawiera między innymi:

- analizę gospodarki leśnej w minionym okresie,
- zadania dotyczące zalesień i odnowień,
- maksymalny rozmiar pozyskania drewna z podziałem na użytki rębne i przedrębne,
- kierunkowe zadania z zakresu ochrony lasu,
- kierunkowe zadania z zakresu gospodarki łowieckiej,

- kierunkowe potrzeby z zakresu infrastruktury technicznej,
- Program ochrony przyrody.

Dokumenty dostępne są na stronie internetowej:

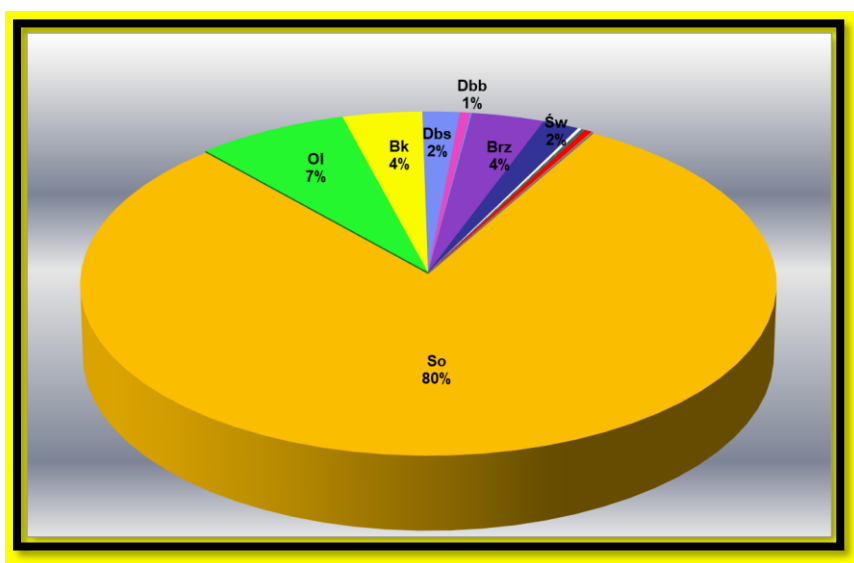
<https://www.gov.pl/web/nadleśnictwo-trzebież/plan-urządzenia-lasu>.

Każde zdarzenie gospodarcze w lesie ma swoje uzasadnienie w kierunkowych wytycznych Planu Urządzenia Lasu, który podlega konsultacjom społecznym i jest sporządzany raz na 10 lat.

Nadleśnictwo Trzebież posiada certyfikaty dotyczące prowadzenia dobrej i zrównoważonej gospodarki leśnej: FSC (Forest Stewardship Council), PEFC (The Programme for the Endorsement of Forest Certification). Przyznanie certyfikatu jest gwarancją, iż pozyskanie i sprzedaż drewna prowadzona jest z poszanowaniem celów zrównoważonego rozwoju, w szczególności ochrony środowiska przyrodniczego. Przejawem ww. działania są ekosystemy referencyjne wyłączone z wszelkich działań gospodarczych o łącznej powierzchni 1 101 ha. Ekosystemy referencyjne to reprezentatywne przykłady istniejących ekosystemów, zachowane w stanie naturalnym bądź zbliżonym do naturalnego.

Wskaźnikiem charakteryzującym Nadleśnictwo jest lesistość terenu, która dla powiatu polickiego wynosi 39,3%, przy lesistości Polski 29,7%. Największą lesistość ma gmina Police 57,9%. Statystycznie ok. 0,260 ha lasu przypada na jednego mieszkańca powiatu, dla porównania średnio w Polsce jest to ok. 0,228 ha na 1 osobę.

Dominującym typem siedliskowym lasu jest bór mieszany świeży (BMśw), udział siedlisk borowych wynosi 67,6%, siedliska lasowe stanowią 26,9%, udział olsów (OI) i olsów jesionowych (OIJ) wynosi 5,6%. Poniżej na rycinie zobrazowano procentowy udział poszczególnych gatunków w strukturze drzewostanów w nadleśnictwie.

Ryc. 1 Struktura drzewostanów w Nadleśnictwie Trzebież

Dotychczas realizowana gospodarka leśna z uwzględnieniem celów zrównoważonego rozwoju wskazuje, iż obserwujemy wzrost przeciętnego wieku drzewostanu i zasobności na powierzchniach leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Trzebież. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela:

Przyrost i wiek na przestrzeni lat 1973 - 2017

	1.X.1973	1.I.1986	1.I.1997	1.I.2007	1.I.2017
Przeciętny wiek drzewostanu	43	49	55	61	66
Przeciętna zasobność na 1ha powierzchni leśnej	143	161	227	281	301
Powierzchnia ogólna	24 305	24 613	24 767	24 949	24 887

Ryc.2. Przyrost i wiek drzewostanu na przestrzeni lat 1973-2017

Dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*). Ogółem udział gatunków iglastych w nadleśnictwie wynosi 82%. Średni przyrost dla lasów ochronnych (które stanowią 99,16% powierzchni nadleśnictwa) wynosi 7,1 m³/ha. Przeciętny zapas wynosi 302 m³/1ha. Dane zostały zestawione w poniższej tabeli.

Obiekt, nazwa: obręb, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Nadleśnictwo Trzebież	rezerwat	75	330	5,4	35,2	64,8
Nadleśnictwo Trzebież	las ochronne	65	302	7,1	18,0	82,0
Nadleśnictwo Trzebież (bez rezerwatów)	ogółem nadl.	65	302	7,1	18,0	82,0

Ryc.3. Średnia zasobność i przyrost m³/ha z podziałem na lasy ochronne i rezerwat

Dane zestawione powyżej mają wpływ na wyliczenie maksymalnej ilości drewna możliwej do pozyskania (wg PUL na lata 2017-2026).

Powierzchnia nadleśnictwa [ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Średnioroczny wzrost zasobności na całej powierzchni n-ctwa [m ³]	Średnioroczne pozyskanie drewna [m ³]	Różnica (kol.3 – kol.4) [m ³]	%
1	2	3	4	5	6
24 887	7,1	176 698,00	132 000,00	44 698,00	75%

Ryc.4. Zestawienie średniorocznych wielkości zasobności i przyrostu dla nadleśnictwa

Z powyższych danych wynika, że nadleśnictwo pozyskuje tylko 75% przyrostu rocznego. W efekcie na koniec obowiązywania PUL zasobność nadleśnictwa wzrośnie o około 500 tys. m³ drewna. Zasoby leśne nadleśnictwa, wciąż rosną i aktualnie wynoszą 6,5 mln m³.

W roku 2023 Nadleśnictwo Trzebież pozyskało 126,5 tys. m³ drewna ogółem. W trakcie ubiegłego roku dużym zagrożeniem dla trwałości lasu okazała się obecność szkodników wtórnych głównie w drzewostanach iglastych. Dodatkowo w dalszym ciągu odbywały się prace uprzątnięcia wiatrołomów z lat ubiegłych. W 2023 roku w ramach cięć sanitarnych oraz kontynuacji

uprzęta wiatrołomów pozyskano około 17 800 m³ drewna. Głównym celem sukcesywnego usuwania drzew porażonych przez szkodniki wtórne jest utrzymanie trwałości lasu i bioróżnorodności leśnej.

Fot.2. Drzewo stanowiące osobliwość przyrodniczą – zniszczone przez silne wiatry

Prace hodowlane:

W 2023 roku posadzono ok. 1,5 mln sadzonek (So, Db, Bk, Św, Brz, Lp, pozostałe liściaste) na powierzchni: 181,11ha. Dodatkowo kontynuowane są odnowienia naturalne lasu głównie poprzez odpowiednie przygotowanie gleby pod obsiew naturalny, a następnie grodzenie danej powierzchni. Drzewostan powstały z odnowienia naturalnego jest bardziej odporny na zmienne warunki klimatyczne i gradacje szkodników. Ilość odnowień naturalnych cały czas wzrasta, w roku 2023 powierzchnia uznanych odnowień naturalnych lasu wyniosła 22,43 ha. Składy odnowieniowe powstałych upraw są zgodne z typem siedliskowym lasu oraz siedliskiem przyrodniczym.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie Nadleśnictwa wyznaczone są następujące formy ochrony przyrody:

1. **„Rezerwat przyrody ŚWIDWIE”** - jedna z form ochrony przyrody o najwyższej kategorii ochronności, **utworzony w 1963 r.**, o powierzchni **904 ha**. Jeden z pięciu polskich

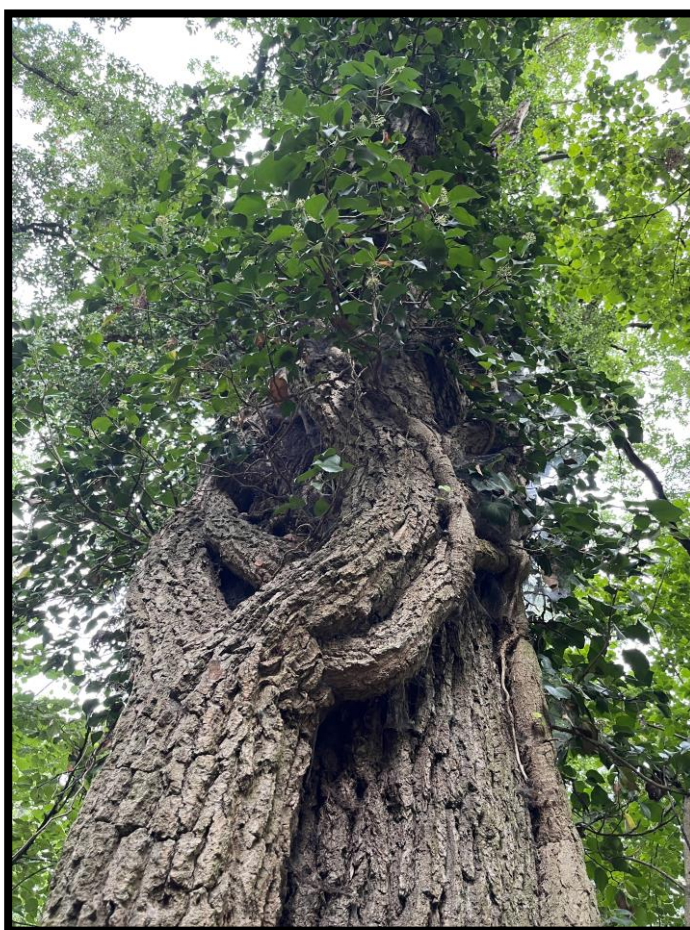
rezerwatów uznanych w Konwencji Ramsar – jako szczególnie cenny dla ochrony ptaków wodno – błotnych.

Corocznie gnieździ się tu ok. **140 gatunków ptaków**, a dalsze 50 gatunków korzysta z rezerwatu w czasie wiosennych i jesiennych przelotów.

W rezerwacie prowadzone są działania z zakresu ochrony czynnej polegające m.in. na wykaszaniu łąk i utrzymaniu siedlisk dla ptaków wodnoblotnych. W ramach realizacji projektu pn. „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe” w 2023 roku prowadzono wykaszanie łąk oraz usuwanie nalotów i podrostów na powierzchni 11,26 ha.

- 2. Pomniki przyrody** - prawnie chronione, **pojedyncze twory przyrody** żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów.

Na terenie Nadleśnictwa Trzebież znajduje się **8 pomników przyrody**.

Fot. 3. Pomnik przyrody w leśnictwie Tanowo 2023 r.

- 3. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy o nazwie Dąbina**, obszar pozostawiony bez czynnych działań, miejsce lokalizacji stanowisk ptaków drapieżnych.
- 4. Obszary Natura 2000** - 79,1% powierzchni nadleśnictwa znajduje się w granicach tej formy ochrony przyrody. Obszary Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Trzebież:

- PLB 32003 „Dolina Dolnej Odry”
- PLB 320006 „Jezioro Świdwie”
- PLB 320009 „Zalew Szczeciński”
- PLB 320014 „Ostoja Wkrzańska”
- PLH 320063 „Jezioro Stolsko”
- PLH 320037 „Dolna Odra”.

5. Siedliska przyrodnicze:

Siedlisko przyrodnicze jest pojęciem wprowadzonym przez przepisy prawa Unii Europejskiej w ramach wyznaczania obszarów sieci Natura 2000. Siedliska przyrodnicze zostały wyznaczone celem ochrony miejsc bytowania cennych z punktu widzenia przyrodniczego gatunków roślin i zwierząt często zagrożonych wyginieciem. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze w ujęciu obszarów sieci Natura 2000 nie jest tożsame z definicją biologiczną, ekologiczną lub leśną siedliska. Pojęcie siedliska przyrodniczego wprowadziła w UE Dyrektywa Siedliskowa.

Na terenie Nadleśnictwa Trzebież zostały wyznaczone następujące siedliska przyrodnicze, obejmujące obszar o powierzchni ogółem 1096,60 ha:

<i>Kod</i>	<i>Nazwa</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
3150	Naturalne jeziora eutroficzne i starorzecza	20,79
3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	1,67
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	8,80
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	42,48
Razem siedliska nieleśne:		78,32
7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	4,08
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	0,50
9110	Kwaśne buczyny	267,42
9130	Żyzne buczyny	423,52
9160	Grąd subatlantycki	18,94
9190	Kwaśne dąbrowy	130,35
91D0	Bory i lasy bagienne (siedl.priorytetowe)	101,89
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe olszowe i jesionowe (siedl. priorytetowe)	68,64
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	7,52
Razem siedliska leśne:		1018,28
<u>Ogółem siedliska przyrodnicze:</u>		<u>1096,60</u>

Fot.4. Siedlisko mokradłowe cenne przyrodniczo

6. Ochrona gatunkowa zwierząt:

Na terenie Nadleśnictwa występuje 296 gatunków zwierząt podlegających ochronie. Wśród nich 208 gatunków ptaków i 30 gatunków ssaków, 6 gatunków ryb. Na szczególną uwagę zasługują strefy ochronne ostoi, miejsc rozrodu i przebywania rzadkich gatunków ptaków objętych ochroną gatunkową:

- kani rudej (*Milvus milvus*) – 5 stref,
- kani czarnej (*Milvus migrans*) – 1 strefa,
- bielika (*Haliaeetus albicilla*) – 19 stref,
- rybołowa (*Pandion haliaetus*) – 2 strefy,
- orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*) – 3 strefy,
- sokoła wędrownego (*Falco peregrinus*) – 3 strefy.

Razem są to 33 strefy, co czyni nas jedną z największych enklaw ostoi ptaków szponiastych w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie.

7. Ochrona gatunkowa roślin:

Na podstawie przeprowadzanej waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa lista gatunków roślin chronionych wraz z określonymi stanowiskami występowania jest co roku weryfikowana. W wyniku czynnej ochrony Rezerwatu przyrody Świdwie (koszenie łąk) w 2019 roku, zostały odnalezione dwa stanowiska storczyka łąkowego - kukułki krwistej. Pozostała lista gatunków chronionych roślin od 2017 utrzymuje się na niezmienniej ilości osobników i stanowisk - głównie poprzez czynne prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej. Na terenie Nadleśnictwa Trzebież zinwentaryzowano 59 gatunków roślin chronionych oraz rzadkich.

ZAGROŻENIA BIOTYCZNE, ANTROPOGENICZNE, ABIOTYCZNE I DZIAŁANIA PRZECIWDZIAŁAJĄCE ZAGROŻENIOM

I. Zagrożenia biotyczne

a) Szkodniki pierwotne

Największe znaczenie ma obecność takich szkodników jak poproch cetyniak i brudnica mniszka, nieco mniejsze znaczenie mają boreczniki. Miejsca szczególnie zagrożone występowaniem tych szkodników zostały ustalone na podstawie historycznych miejsc ich masowego rozrodu oraz monitoringu obszarów występowania w ostatnich latach. W tym celu prowadzone są różne prace prognostyczne, np. liczenie samic brudnicy mniszki podczas przejścia przez zagrożone drzewostany w czasie kulminacji rójki, jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny, wywieszanie (w celach prognostycznych) pułapek feromonowych oraz w okresie wiosennym lepowych.

Fot. 6. Prognozowanie liczebności szkodników pierwotnych sosny- gąsienicy motyla- Brudnicy mniszki (*Lymantria monacha* L.) przy pomocy pułapek lepowych

b) Szkodniki wtórne

Miejsca występowania szkodników wtórnych są związane z reguły z występowaniem innych czynników szkodo-twórczych, atakowane są już osłabione drzewostany.

Zapobieganie szkodom ze strony owadów polega na wykonywaniu obligatoryjnych zadań wynikających z Instrukcji Ochrony Lasu (IOL) oraz wytycznych Zespołu Ochrony Lasu (ZOL) oraz bieżącym reagowaniu na powstające zagrożenia. Ochrona przed tymi szkodnikami polega głównie na wyznaczaniu, terminowym usuwaniu i wywożeniu z lasu drzew zasiedlonych. Poza tymi działaniami kładzie się duży nacisk na zabiegi profilaktyczne, zmierzające do podniesienia naturalnej odporności i stabilności drzewostanów. Poprawa stabilności drzewostanów wiąże się między innymi z działaniami proponowanymi w bieżącym planie urządzenia lasu w zakresie użytkowania (przebudowa drzewostanów, użytkowanie w blokach drzewostanów jednogatunkowych i jednowiekowych) i hodowli lasu (wprowadzanie podszytów, podsadzeń produkcyjnych).

Istotnym zadaniem jest dążenie do rozwoju awifauny leśnej, będącej naturalnym czynnikiem buforującym rozwój szkodników owadzych. Realizację tych zamierzeń dokonuje się poprzez utrzymanie remiz ptasich, wywieszanie budek lęgowych, ochronę drzew dziuplastych, czy też dokarmianie zimowe ptaków.

W 2023 roku:

- wywieszano 200 sztuk nowych budek lęgowych dla ptaków;
- wyczyszczono i zakonserwowano 1915 szt. starych budek,
- wyłożono 403 kg karmy dla ptaków.

SKRZYNKI LĘGOWE

Skrzynki lęgowe wywiesza się, aby zwiększyć ilość miejsc, w których mogą gnieździć się ptaki.

Z CZEGO?
Nieheblowane i niemalowane deski o grubości min. 2 cm. Szczelnie do siebie przylegające z możliwością otwierania z dołu, z boku, z góry lub od frontu. Otwór wlotowy jak najwyżej.

JAK WYSOKO?
Skrzynki typu A i B na wysokości 2–5 m, a typu D i E na minimum 7 m.

GDZIE POWIESIĆ?
Nie powinna być wystawiona na bezpośrednie działanie wiatru i słońca. Wysoka temperatura jest bardziej niebezpieczna dla piskląt niż chłód. Daszek powinien być spadzisty, by deszcz swobodnie po nim spływał.

JAK GĘSTO?
Odległość między skrzynkami tego samego typu nie powinna być mniejsza niż 30 m.

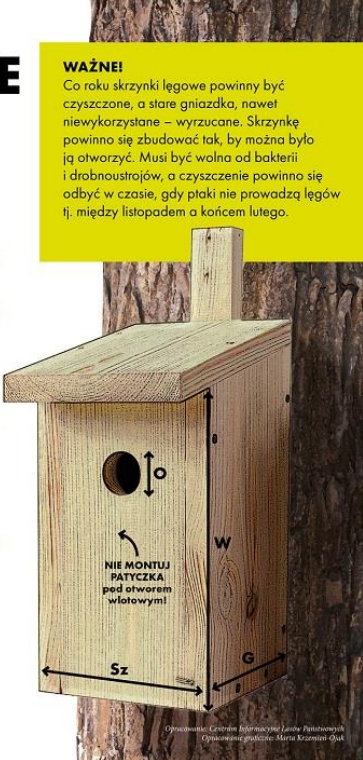
KIEDY WIESZAĆ?
Skrzynki dla ptaków mogą być wywieszane przez cały rok, ale najlepiej od jesieni do końca zimy.

WYMIARY SKRZYNEK [cm]

	O	Sz	G	W	TYP
sikorka, płaszka, muchołówka, wróbel, dzięciołek	3,3	15	15	34	A
bogata, sóweczka, szpak, wróbel, kowalik	4,7	19	19	41	B
pójdzka, włochatka, kowalek, dudka, szpak	8,5	23	23	50	D
puszczyk, kowalek, gąsior, nurogęś, kaczka, krzyżówka	15	34	34	61	E

WAŻNE!
Co roku skrzynki lęgowe powinny być czyszczone, a stare gniazda, nawet niewykorzystane – wyrzucane. Skrzynkę powinno się zbudować tak, by można było ją otworzyć. Musi być wolna od bakterii i drobnoustrojów, a czyszczenie powinno się odbyć w czasie, gdy ptaki nie prowadzą lęgów tj. między listopadem a końcem lutego.

NIE MONTUJ PĄTYSZKA przed otworem wlotowym!

Fot. 7. Budka lęgowa dla dziuplaków folder Lasów Państwowych dla wszystkich zainteresowanych

Najważniejsze szkodniki wtórne, które stwarzają duże zagrożenie dla naszych lasów to: kornik ostrozębny w drzewostanach sosnowych i kornik drukarz w drzewostanach świerkowych.

W 2023 roku Nadleśnictwo Trzebież prowadziło ocenę zagrożenia poprzez wywieszanie pułapek feromonowych dla ww. szkodników, jednakże skala zasiedlonych drzew stale rośnie. Jedynym sposobem na ograniczenie uszkodzeń jest wycinka zasiedlonych drzew i szybki wywóz drewna z lasu.

Fot. 7 i 8. Drzewostany świerkowe zaatakowane przez kornika drukarza (*Ips typhographus* (L.)).

Fot. 9. Drzewostan sosnowy ze oznakami zasiedlenia przez kornika ostrzębnego (*Ips acuminatus* (Gyll.))

Fot. 10. Chodniki owadzie – kornik ostrozębny (*Ips acuminatus* (Gyll.))

c) Patogeny grzybowe:

Zagrożenie ze strony patogenów grzybowych: huby korzeniowej i opieńki jest umiarkowane. Wyraźne szkody ze strony huby korzeniowej zaznaczają się głównie na części gruntów porolnych, jednak ze względu na rozmiar powierzchniowy jest to problem niewielki, dotyczący konkretnych pozycji. W ostatnich latach suszy na drzewach głównie iglastych zaobserwowano obecność grzyba *Sphaeropsis sapinea*. Czynnikiem współtowarzyszącym dla jemioli i pierwotnych szkodników owadzych. Na uprawach leśnych niebezpiecznym grzybem jest m.in. osutka sosny.

Fot.11. Uprawa sosnowa porażona grzybem - osutką wiosenną (*Lophodermium seditiosum* Minter, Staley et Millar, *Lophodermium pinastri* (Schrad., Chev)

d) Jemiola rozpięchła (*Viscum* sp.)

W Polsce spotykane są trzy podgatunki jemioli, tj. jemiola pospolita typowa (*Viscum album* ssp. *Album*) występująca na drzewach liściastych, jemiola pospolita jodłowa (*Viscum album* ssp. *Abietis*) oraz jemiola pospolita rozpięchła (*Viscum album* ssp. *Austriacum*). Zdecydowanie najniebezpieczniejsza dla drzew leśnych jest ta ostatnia, atakująca sosny (których w lasach

polskich jest najwięcej), ale także sporadycznie świerki oraz modrzewie. Z uwagi na nasilający się problem ze wzmożonym występowaniem jemioli na głównych gatunkach lasotwórczych w drzewostanach różnych klas wieku, Lasy Państwowe podejmują liczne działania zmierzające do ograniczenia rozprzestrzeniania się jemioli i innych współtowarzyszących czynników szkodotwórczych.

II. Zwierzyna leśna

1. Jeleniowate

Największe szkody, szczególnie w młodym pokoleniu lasu - uprawach i młodnikach - wyrządzają jeleniowate. Uszkodzeniu ulegają pędy główne drzewek co sprawia, że wolniej przyrastają lub giną. Ochronę przed uszkodzeniami od zwierzyny realizuje się poprzez grodzenie upraw i młodników, gniazd i domieszek. W 2023 roku ogrodzono ogółem powierzchnię 99,54 ha siatką grodzieńową o długości 47 km. Koszt grodzień w 2023 roku, jako najskuteczniejszego sposobu ochrony młodego pokolenia lasu przed zwierzyną wyniósł 641 tys. zł.

Drugim sposobem na zmniejszenie presji jeleniowatych na utrzymanie lasu w dobrej kondycji jest zarządzanie populacją zwierzyny i utrzymanie jej liczebności na poziomie gospodarczo-hodowlanie znośnym. Do tego celu służą dane uzyskane z inwentaryzacji liczebności zwierzyny leśnej. Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji z 2023 r. stwierdzono występowanie na terenie lasów administrowanych przez Nadleśnictwo Trzebież: 2086 saren, 989 jeleni, 205 danieli. W ubiegłym sezonie łowieckim pozyskano 439 szt. jeleni, 287 szt. saren, 19 szt. danieli. Ilość pozyskanej zwierzyny w ostatnich latach jest utrzymywana na podobnym poziomie.

W celu dalszej minimalizacji szkód należy dążyć do utrzymania równowagi biologicznej przez zwiększenie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, między innymi przez odtworzenie oraz wtórne zagospodarowanie małych łąk śródleśnych, jak też zwiększenie ilości poletek łowieckich. Zimą podczas wykonywania pielęgnacji młodników i drzewostanów pozostawia się zwierzynie na dwa – trzy tygodnie ścięte drzewa (tzw. zgryzowe) i gałęzie, co znacznie ogranicza spałowanie nieogrodzonych młodników - w 2023 r. wyłożono tzw. drzewka zgryzowe dla jeleniowatych na powierzchni 439 ha.

2. Dzikie

Populacja dzików stale wzrasta. Dzieje się tak głównie za sprawą łagodnych zim oraz wszechobecnej bazy żerowej (dzik jest zwierzęciem wszystkożernym). Z uwagi na duże zagęszczenie populacji dzika, zanotowano w Polsce szereg zakażeń na ASF (afrykański pomór świń). W 2023 roku teren Nadleśnictwa Trzebież został objęty dodatkowymi obostrzeniami z tytułu zagrożenia rozprzestrzeniania się ASF. Na terenie leśnym powiatu polickiego odnotowano padłe dziki zarażone ASF. W 2023 roku pozyskano ogółem 1124 szt. dzików, w tym 44 sztuki pochodziły z odłowu sanitarnego.

Fot.12. Szkody wyrządzone przez zwierzęta jeleniowate w nieogrodzonym młodniku

3. Bobry

Do niedawna bóbr był w naszym kraju rzadkością. Dziś dzięki przeprowadzonej akcji reintrodukcji, a także objęciu ochroną bobry stały się gatunkiem powszechnie występującym. Bobra cechują unikalne w świecie zwierząt umiejętności przystosowania środowiska do własnych potrzeb. Działalność bobrów jest bardzo korzystna dla przyrody: przywraca właściwe stosunki wodne, zwiększa różnorodność biologiczną, ogranicza erozję, zwiększa tempo samooczyszczania się wód. Jednakże choć przynosi tyle korzyści, powodować może straty w gospodarce człowieka. Poważne szkody na terenie Puszczy Wkrzańskiej wyrządzają również bobry, głównie poprzez zgryzanie, w szczególności młodych drzewostanów lub podtapianie powierzchni – jako efekty zakładania tam na ciekach wodnych. Liczba szkód wciąż wzrasta proporcjonalnie do wzrostu liczebności populacji bobra na naszym terenie. Szacuje się obecność około 300 osobników tego gatunku (około 60 rodzin).

Fot.13. Działalność bobra w Leśnictwie Myślibórz (*Castor fiber*)

4. Gatunki inwazyjne w lasach:

Inwazyjne gatunki obce (IGO) to rośliny, zwierzęta, patogeny i inne organizmy, które nie są rodzime dla ekosystemów i mogą powodować szkody w środowisku lub gospodarce lub też negatywnie oddziaływać na zdrowie człowieka. (źródło: <https://www.gov.pl/web/gdos/inwazyjne-gatunki-obce>). Jednym z gatunków inwazyjnych zwierząt występujących na terenie naszego nadleśnictwa jest szop pracz. Nadmierna liczebność tego gatunku zagraża przede wszystkim lęgom małych ptaków. Gatunki inwazyjne zwierząt są także nosicielami chorób zagrażających zdrowiu rodzimym gatunkom zwierząt.

Fot. 14. Szop pracz (*Procyon lotor*) w leśnictwie Drogoradz

III. Zagrożenia antropogeniczne

1. Pożary

Nadleśnictwo Trzebież należy do pierwszej kategorii zagrożenia pożarowego lasu. Kategoria zagrożenia pożarowego lasów obejmuje lasy o podobnym poziomie podatności na pożar, ustalonym na podstawie częstotliwości występowania pożarów, warunków drzewostanowych i klimatycznych oraz czynników antropogenicznych.

Bardzo ważnym czynnikiem kształtującym zagrożenie pożarowe w poszczególnych porach roku są **warunki meteorologiczne**, takie jak: opady atmosferyczne, prędkość i kierunek wiatru, temperatury powietrza i wilgotności powietrza.

Do innych czynników przyczyniających się do wysokiego zagrożenia pożarowego należy zaliczyć:

1. **nieprzestrzeganie przepisów przeciwpożarowych przez ludzi przebywających w lesie,**
2. bliskie sąsiedztwo dużych aglomeracji miejskich tj. Szczecina i Polic, co wpływa na ilość osób odwiedzających las,
3. wiosenne wypalanie łąk i pastwisk przez miejscową ludność,
4. przebiegające przez tereny leśne drogi wojewódzkie i linia kolejowa.

W 2023 r. w Nadleśnictwie odnotowano 22 pożary na łącznej powierzchni 0,68 ha, średnia wielkość pożaru wyniosła 0,03 ha.

Ryc.5. Liczba pożarów lasu na przestrzeni lat 2008-2023

W celu ograniczenia ilości pożarów i skutków pożarów realizowane są następujące zadania:

- System ochrony przeciwpożarowej złożony ze stałych punktów obserwacyjnych: 4 kamery oraz inteligentny system wykrywania pożaru lasu przy pomocy programu Smoke Detection. W okresie wysokiego zagrożenia pożarowego organizowane są także patrole samochodowe.
- Od wiosny do jesieni każdego dnia o godz. 9:00 i 13:00 dokonywane są pomiary zagrożenia pożarowego w oparciu o wilgotność ścióły i powietrza oraz opady atmosferyczne;
- Łączność bezprzewodowa w celu szybkiego reagowania w przypadku wystąpienia pożaru.

- Patrolowanie lasu: nadleśnictwo posiada jeden samochód patrolowo-gaśniczy. W okresie wysokiego zagrożenia pożarem lasu odbywają się patrole lotnicze samolotem patrolowo-gaśniczym Dromader, stacjonującym w LBL Goleniów,
- Na terenie nadleśnictwa zlokalizowana jest sieć punktów czerpania wody oraz dojazdów pożarowych w celu prowadzenia skutecznej akcji gaszenia pożarów. Dojazdy pożarowe oraz punkty czerpania wody są ponumerowane, aby sprawnie i szybko przeprowadzić akcje gaszenia pożarów lasu.

Nadleśnictwo Trzebież, aby skuteczniej zapobiegać pożarom i minimalizować ich skutki współpracuje z Ochotniczą Strażą Pożarną i Państwową Strażą Pożarną oraz z Policją, Strażą Gminną i Miejską.

2. Zaśmiecanie lasu

Bardzo istotnym zagrożeniem dla środowiska są pozostawiane w lesie śmieci. Każdego miesiąca leśnicy systematycznie przeprowadzają porządkowanie lasu. W ubiegłym roku na sprzątanie śmieci wydano 183 tys. zł. Koszty wykonywania czynności sprzątania lasu stale wzrastają. W 2023 roku zebrano 330 m³ odpadów. Większość dotyczy Powiatu Polickiego. Leśnicy prowadzą w tym kierunku działania propagandowe. Znaczną ilość wyrzucanych odpadów stanowią śmieci użytkowe.

Fot.15. Zaśmiecony las w Nadleśnictwie Trzebież

IV. Zagrożenia abiotyczne

Główne zagrożenia abiotyczne w lasach to:

- susze (deficyt wody w lesie),
- silne wiatry,
- przymrozki wczesne i późne.

Klimatyczny bilans wodny na obszarze nadleśnictwa w 2023 roku wskazywał, że stan uwilgotnienia środowiska jest słaby. Proces ewapotranspiracji jest wyższy niż przychody wody w postaci opadów. W celu objęcia czynną ochroną siedlisk podmokłych Nadleśnictwo Trzebież uczestniczy w realizacji projektu „*Lasy dla mokradeł – ochrona siedlisk hydrogenicznych na*

obszarach cennych przyrodniczo”. Projekt realizowany jest w ramach Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (**FEnIKS**).

W 2023 roku Nadleśnictwo Trzebież uprzątało pozostałości po wiatrolomach z lat ubiegłych. W trakcie roku pozyskano około 8300 m³ drewna pochodzącego z wiatrolomów i wywrotów.

Szkody od przymrozków najbardziej dotknęły uprawy. W skali nadleśnictwa nie było znaczących szkód, jednakże w połączeniu z warunkami suszy skala strat może się pogłębiać. Pracownicy terenowi prowadzą stale obserwacje młodego pokolenia drzew.

Nadleśnictwo Trzebież prowadzi stały monitoring występowania szkód abiotycznych w drzewostanach. Wszystkie szkody abiotyczne ewidencjonowane są na kartach ewidencyjnych dla drzewostanów.

BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZEŃSTWA – USUWANIE DRZEW NIEBEZPIECZNYCH

Nadleśnictwo Trzebież systematycznie pozyskuje drzewa niebezpieczne przy szlakach turystycznych, drogach oraz budynkach mieszkalnych graniczących z gruntami będącymi w zarządzie nadleśnictwa.

Drzewa niebezpieczne najprościej możemy zdefiniować jako te, które z powodu złego stanu sanitarnego, zgnilizny, zahubienia, uschnięcia czy nadmiernego wychylenia na drogę bądź zabudowania stwarzają zagrożenie bezpieczeństwa.

Bezpieczeństwo ludzi jest dla leśników priorytetem. Z tego względu we wszystkich leśnictwach systematycznie wykonuje się przeglądy drzew, wzdłuż infrastruktury drogowej i turystycznej, ścieżek przyrodniczych, edukacyjnych jak i drzew sąsiadujących z gospodarstwami domowymi. Dodatkowo każdy przypadek zgłoszenia występowania drzew niebezpiecznych jest analizowany indywidualnie.

W przypadku wpłynięcia wniosku od osoby prywatnej w sprawie pilnego usunięcia drzewa niebezpiecznego rosnącego przy posesji, jako zarządcy terenu dokonujemy analizy zagrożenia. W wyniku oględzin zleca się usunięcie drzew niebezpiecznych zagrażających życiu oraz bezpieczeństwu ludzi i mienia.

W roku 2023 pozyskano drzewa niebezpieczne zagrażające zdrowiu i życiu ludzi za kwotę ok. 130 tys. zł.

Fot. 16. Drzewo niebezpieczne rosnące na gruntach LP

SZKODNICTWO LEŚNE

Zwalczanie szkodnictwa leśnego należy do podstawowych obowiązków pracowników terenowych Służby Leśnej, zwłaszcza pracowników Straży Leśnej, której zadaniem jest działalność prewencyjna, wykrywanie sprawców przestępstw i wykroczeń oraz prowadzenie spraw w trybie karnosądowym. Największym problem jest zaśmiecanie lasu oraz wjazdy do lasów pojazdami mechanicznymi typu quad (które generują także ogromny hałas), a także rozpalanie ognisk w miejscach niedozwolonych. W roku 2023 straż leśna przeprowadziła 145 interwencji, w wyniku których przeprowadzono 112 pouczeń i wystawiono 33 mandaty na kwotę 6 800,00 zł.

PODSUMOWANIE

W ramach realizacji zadań gospodarczych w 2023 roku Nadleśnictwo Trzebież zaspokajało potrzeby społeczeństwa poprzez dostarczanie surowca drzewnego oraz stwarzało warunki do bezpiecznego odwiedzania naszych lasów.

Ochrona bioróżnorodności w lasach prowadzona jest w sposób ciągły w trakcie wykonywania podstawowych zadań gospodarczych w tym także wycinki drzew. Dodatkowe działania ochronne na gruntach nieleśnych polegały m.in. na utrzymaniu siedlisk dla ptaków wodnoblotnych na terenie Rezerwatu przyrody Świdwie.

W części drzewostanów sosnowych obserwowano w 2023 roku utrzymywanie się osłabienia kondycji lub utrudniony powrót do właściwego stanu zdrowotnego, a co za tym idzie podwyższony poziom zagrożenia od szkodników wtórnych.

Kondycja zdrowotna drzewostanów liściastych jest na stałym poziomie.

Na skutek postępujących zmian klimatycznych Leśnicy dostrzegają dodatkowe potrzeby działania, w tym: wzmożenie monitoringu występowania szkodliwych owadów, modyfikację składów upraw leśnych, wyłączenie z użytkowania rębego drzewostanów na siedliskach podmokłych oraz realizację dodatkowych działań w ramach ochrony zasobów wodnych.

Przypisy:

Udostępnione zdjęcia pochodzą z archiwum Nadleśnictwa Trzebież.